

François Lasserre

Illustraties door
Marion Vandenbroucke

DE BONTE
VERZAMELING
BEESTJES
IN JE TUIN

TERRA

VOORWOORD

Biologen krijgen nog weleens gekscherend te horen dat ze ‘de hele dag tussen de kleine beestjes en de plantjes zitten’, waarbij de verkleinwoorden suggereren dat de ander vindt dat er belangrijkere dingen zijn om zich mee bezig te houden. Dat hun kleine formaat iets zegt over hoe belangrijk ze zijn, is een misvatting die we meteen moeten ontkrachten, vooral omdat de aantasting van de biodiversiteit op onze planeet een groot probleem is. Laten we vooral niet vergeten dat de ‘grote soorten’, die vele kilo’s wegen en enkele decennia leven – een groep waartoe wijzelf ook behoren – slechts een minuscuul onderdeel vormen van diezelfde biodiversiteit. We bewonderen natuurlijk de grote zoogdieren op land en in zee, de majestueuze vogels, en de oude bomen van onze bossen, maar we weten inmiddels dat al die grote soorten samen slechts een paar procent uitmaken van de biomassa (de totale hoeveelheid levende materie) op onze planeet. De overgrote meerderheid van de levende wezens weegt minder dan een gram en leeft korter dan een jaar.

Ook als we kijken naar het aantal soorten en naar recente onderzoeksgegevens kunnen we constateren dat de grote soorten slechts een kleine loot vormen aan de enorme boom van de evolutie. Het grootste deel van de diversiteit wordt gevormd door kleine, vaak zelfs slechts eencellige organismen.

Maar bovenal blijkt, als we kijken naar het functioneren van ecosystemen, dat het juist kleine beestjes zijn die daaraan de grootste bijdrage leveren. De cycli van de elementen koolstof, stikstof en fosfor worden gedragen door deze ‘kleine handjes’, die de benodigde kennis hebben voor hun taak – kennis die wij maar in beperkte mate bezitten. Kleine beestjes zijn onvermoeibaar in de weer met natuurlijke processen als bestuiving, jagen op prooien en het omzetten en afbreken van stoffen. Van deze beestjes zijn we afhankelijk voor ons welzijn en zelfs voor onze overleving. Wij zijn als de passagiers in de eerste klasse van een cruiseschip, profiterend van alle luxe aan boord, maar onwetend van iedereen, tot diep in de machinekamer aan toe, die al die gemakken mogelijk maakt.

Als we al die kleine handjes willen helpen, is het belangrijk dat we écht kennis met ze maken en hun gewoonten en behoeften leren kennen, die we nu vaak verstoren zonder het zelfs maar in de gaten te hebben. De circa honderd portretten – je zou ze zelfs ‘biografieën’ kunnen noemen – van insecten, spinnen en andere geleedpotigen in dit boek vormen een kennismaking met al die kleine beestjes, die net zozeer ‘gebruikers’ van de tuin zijn als jij. En je zult merken: alleen al het observeren, benoemen en ze hun plekje gunnen is de moeite waard.

Bernard Chevassus-au-Louis
(Franse bioloog en pleitbezorger van biodiversiteit)

Om ons heen leven heel veel insecten en andere geleedpotigen. Overal zijn ze ongelooflijk talrijk en gevarieerd, en totaal verschillend in vorm en leefwijze. Ze komen volop voor in de velden en bossen maar ook in de dorpen en steden - alleen al in Nederland leven zo'n 23.000 soorten insecten en andere geleedpotigen, en geen enkel boek kan ze allemaal behandelen.

Het doel van dit boek is je op een eenvoudige manier beter te leren kijken naar die groep met de meeste vertegenwoordigers in onze leefruimte, vooral in de tuin. Van de circa honderd vertegenwoordigers van de verschillende ordes die hier zijn opgenomen, zijn sommige heel bekend en andere een stuk minder. Een enkeling kom je alleen tegen op je vakantie in Zuid-Europa, maar ze kunnen allemaal goede bekenden van je worden als je je over bloemen, stengels en bladeren gaat buigen. Op de grond zijn ze deze beestjes zeer talrijk, waar ze loeren op prooien die we zelf soms ook maar wat graag kwijt willen. Een tuin vol insecten en spinachtigen betekent ook dat ze als hulptrouwen kunnen fungeren. Sommige bestuiven onze groenten, andere jagen of parasiteren op plaagdieren, en allemaal brengen ze leven om ons heen. Daarnaast is een levende tuin goed voor de ontspanning en voor een gevoel van welbevinden.

De essentie van deze korte presentaties is dat we deze kleine, levende wezentjes die ons omringen echt leren zien, begrijpen en waarderen - wie van hen ons pad ook kruist.

INHOUD

Oorwurm – <i>Forficula auricularia</i>	12
Europese bidsprinkhaan – <i>Mantis religiosa</i>	15
Gewone gaasvlieg – <i>Chrysopa perla</i>	17
Vuurwants – <i>Pyrrhocoris apterus</i>	18
Grauwe schildwants – <i>Rhaphigaster nebulosa</i>	21
Groene schildwants – <i>Palomena prasina</i>	22
Zuringrandwants – <i>Coreus marginatus</i>	24
Pyjamaschildwants – <i>Graphosoma italicum</i>	27
Zwarte bonenluis – <i>Aphis fabae</i>	29
Gewone schorpioenvlieg – <i>Panorpa communis</i>	30
Bleke kakkerlak – <i>Ectobius pallidus</i>	33
Bloedcicade – <i>Cercopis vulnerata</i>	35
Grote groene sabelsprinkhaan – <i>Tettigonia viridissima</i> (vrouwetje).....	36
Krasser – <i>Chorthippus parallelus</i>	38
Struiksprinkhaan – <i>Leptophyes punctatissima</i>	41
Zadelsprinkhaan – <i>Ephippiger diurnus</i>	42
Bramensprinkhaan – <i>Pholidoptera griseoptera</i>	45
Veldkrekel – <i>Gryllus campestris</i>	46
Veenmol – <i>Gryllotalpa gryllotalpa</i>	49
Lantaarntje – <i>Ischnura elegans</i> (mannetje).....	51
Blauwe glazenmaker – <i>Aeshna cyanea</i>	52
Platbuik – <i>Libellula depressa</i>	54
Vuurjuffer – <i>Pyrrhosoma nymphula</i>	57
Bruinrode heidelibel – <i>Sympetrum striolatum</i>	58

Coloradokever – <i>Leptinotarsa decemlineata</i>	60
Rozemarijngoudhaantje – <i>Chrysolina americana</i>	63
Gouden tor – <i>Cetonia aurata</i>	64
Penseelkever – <i>Trichius gallicus</i>	66
Grote zwartschild – <i>Pterostichus niger</i>	69
Gouden schallebijter – <i>Carabus auratus</i>	71
Roodpoothalmkruiper – <i>Pseudoophonus rufipes</i>	72
Geringelde smalboktor – <i>Leptura maculata</i>	75
Zijdeglansbladsnuitkever – <i>Polydrusus formosus</i>	76
Kleine wespenboktor – <i>Clytus arietis</i>	78
Aaskever – <i>Silpha tristis</i>	81
Roodaarskniptor – <i>Athous haemorrhoidalis</i>	83
Zevenstippelig lieveheersbeestje – <i>Coccinella septempunctata</i> ..	84
Aziatisch lieveheersbeestje – <i>Harmonia axyridis</i>	87
Citroenlieveheersbeestje – <i>Psyllobora vigintiduopunctata</i>	88
Vliegend hert – <i>Lucanus cervus</i>	91
Klein vliegend hert – <i>Dorcus parallelipedus</i>	93
Prachtkever – <i>Lamprodila festiva</i>	94
Kleine rode weeschildkever – <i>Rhagonycha fulva</i>	96
Stinkende kortschildkever – <i>Ocypus olens</i>	99
Junikever – <i>Amphimallon solstitialis</i>	100
Fraaie schijnboktor – <i>Oedemera nobilis</i>	102
Sluipwesp – <i>Ophion luteus</i>	105
Gewone goudwesp – <i>Chrysis ignita</i>	107
Gehoornde metselbij – <i>Osmia cornuta</i>	108

Tuinbladsnijder – <i>Megachile centuncularis</i>	111
Grauwe paardenbloembij – <i>Andrena cinerea</i>	112
Klimopbij – <i>Colletes hederæ</i>	115
Honingbij – <i>Apis mellifera</i>	117
Aardhommel – <i>Bombus terrestris</i>	118
Steenhommel – <i>Bombus lapidarius</i>	121
Akkerhommel – <i>Bombus pascuorum</i>	122
Blauwzwarte houtbij – <i>Xylocopa violacea</i>	124
Duitse wesp – <i>Vespula germanica</i>	127
Europese hoornaar – <i>Vespa crabro</i>	128
Aziatische hoornaar – <i>Vespa velutina</i>	131
Mexicaanse zwartsteel – <i>Isodontia mexicana</i>	133
Groene bladwesp – <i>Rhogogaster viridis</i>	134
Wegmier – <i>Lasius niger</i>	136
Grijze vleesvlieg – <i>Sarcophaga carnaria</i>	139
Keizersvlieg – <i>Lucilia caesar</i>	140
Snorzweefvlieg – <i>Episyrphus balteatus</i>	143
Stadsreus – <i>Volucella zonaria</i>	145
Blinde bij – <i>Eristalis tenax</i>	146
Gewone wolzwever – <i>Bombylius major</i>	149
Maartse vlieg – <i>Bibio marci</i>	150
Koollangpootmug – <i>Tipula oleracea</i>	152
Gewone steekmug – <i>Culex pipiens</i>	155
Kolibrievlinder – <i>Macroglossum stellatarum</i>	157
Bruin zandoogje – <i>Maniola jurtina</i>	158
Koninginnenpage – <i>Papilio machaon</i>	161

Groot koolwitje – <i>Pieris brassicae</i>	162
Atalanta – <i>Vanessa atalanta</i>	165
Distelvlinder – <i>Vanessa cardui</i>	167
Gehakkelde aurelia – <i>Polygonia c-album</i>	168
Kleine vos – <i>Aglais urticae</i>	171
Dagpauwoog – <i>Aglais io</i>	172
Icarusblauwtje – <i>Polyommatus icarus</i>	174
Citroenvlinder – <i>Gonepteryx rhamni</i>	177
Bont zandoogje – <i>Pararge aegeria</i>	178
Oranjetipje – <i>Anthocharis cardamines</i>	180
Sint-jansvlinder – <i>Zygaena filipendulae</i>	183
Spaanse vlag – <i>Euplagia quadripunctaria</i>	185
Zwart weeskind – <i>Mormo maura</i>	186
Gewone velduil – <i>Agrotis segetum</i>	189
Vliervlinder – <i>Ourapteryx sambucaria</i>	190
Grote nachtpauwoog – <i>Saturnia pyri</i>	193
Sneeuw witte vedermot – <i>Pterophorus pentadactyla</i>	194
Gamma-uil – <i>Autographa gamma</i>	196
Dennenprocessierups – <i>Thaumetopoea pityocampa</i>	199
Gewone hooiwagen – <i>Phalangium opilio</i>	200
Kruisspin – <i>Araneus diadematus</i>	203
Wespspin – <i>Argiope bruennichi</i>	205
Ruwe pissebed – <i>Porcellio scaber</i>	206
Gewone steenloper – <i>Lithobius forficatus</i>	209
Miljoenpoot – <i>Ommatoiulus</i> sp.....	210

OORWURM

Forficula auricularia

Oorwurmen (ook: oorwormen) worden in de volksmond soms 'nijptangen' of 'oorkruipers' genoemd. Ze kruipen echter niet in oren en zijn ongevaarlijk: hun 'tang' (forceps) op het achterlijf is vooral bedoeld als afschrikmiddel en om het vrouwtje vast te houden bij de paring. Dat het woord 'oor' met ze verbonden is, ook in andere talen, komt vermoedelijk doordat ze overdag graag in holten kruipen, en er zal ooit weleens een oorworm in een oor van iemand die een middagdutje in het gras deed zijn gekropen. Maar dit is vooral een anekdote en het komt zo zelden voor dat we het beter over de positieve invloed van oorwurmen in de tuin kunnen hebben.

Sommige tuiniers stimuleren de aanwezigheid van deze omnivoren, omdat ze bladluizen en andere ongewenste beestjes eten. Met hun kaken kunnen ze insectenpantser doorboren en doorsnijden. Soms hebben rijpe vruchten hun voorkeur; dat hangt van het seizoen af. Maar meestal, als je een oorworm tussen de rozenblaadjes ontdekt of in een slakrop, schuilt hij daar gewoon alleen maar nadat hij de 'minder gewenste' beestjes in de tuin opgepeuzeld heeft.

Sommige tuiniers stimuleren de aanwezigheid van deze omnivoren, omdat ze bladluizen en andere ongewenste beestjes eten.

Je kunt er een oorwurmpotje bekleed met droge bladeren naast zetten en wachten tot de oorworm erin kruipt. Zet het beestje daarna in een fruitboom waar veel bladluizen zitten. Over het algemeen is een tuin met veel schuil- en verstoppiekjes gunstig voor de vestiging van deze weinig eisen stellende insecten.

De vrouwtjes hebben als bijzonderheid dat ze in de buurt van de eitjes blijven tot ze uitkomen (broedzorg). Ze bewaakt ze en likt ze schoon, ter bescherming tegen vijanden en ziekten. Na het uitkomen eten de kleintjes etensresten van hun moeder, tot zij sterft en ze haar ook opeten. Dankzij al deze energie hebben jonge oorwurmen meer kans op overleving.

Heel soms, tijdens een warme periode, kan een oorworm ineens wegvliegen. Echt waar: volledig opgevouwen onder de kleine dekschildjes kunnen zich vleugels openen en degene die ze observeert verrassen!

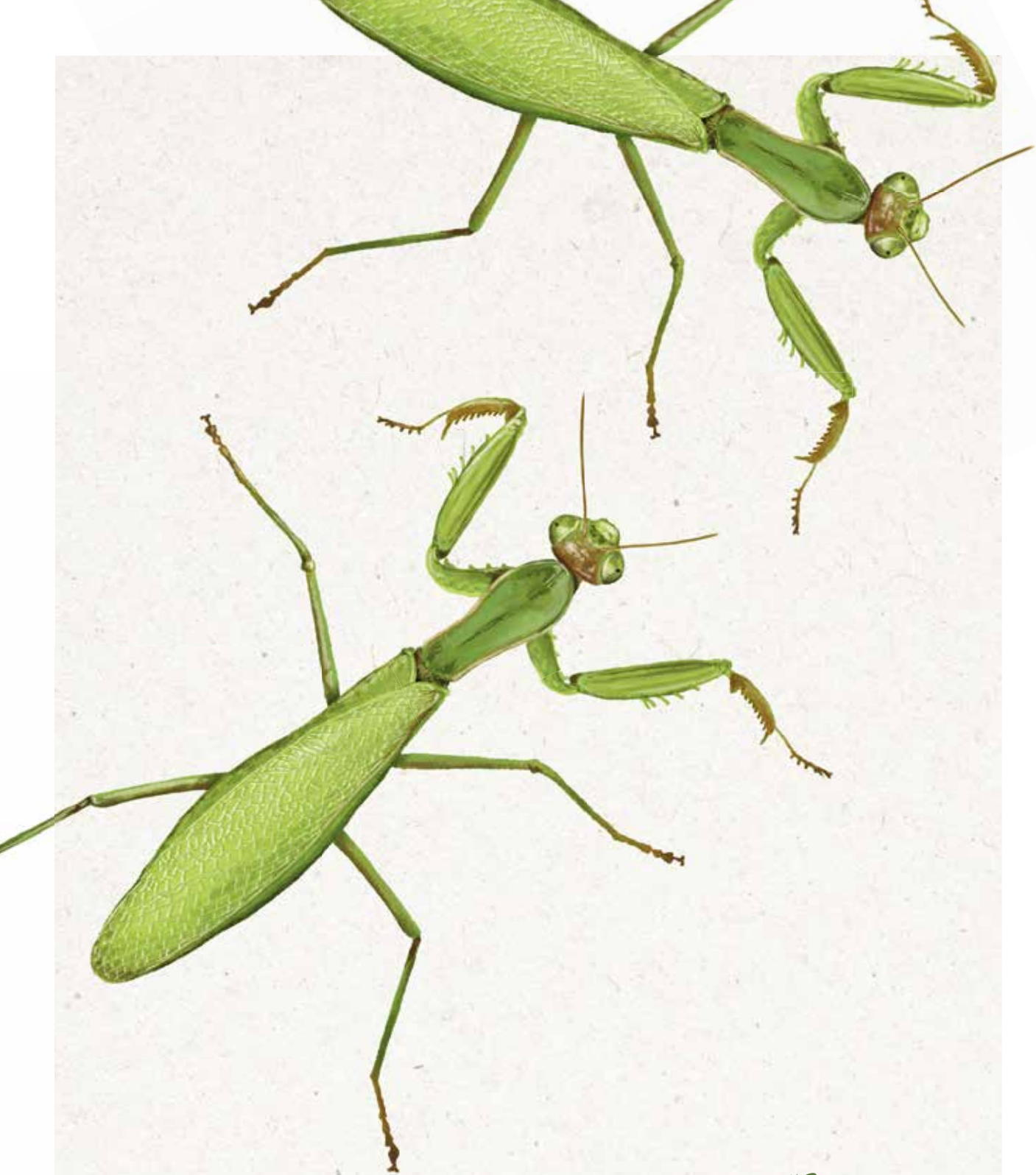

WAT ETEN ZE?

zaden van de kaasjeskruidfamilie (Malvaceae) / eitjes van andere insecten / dode insecten (soms levende)

WIE EET HEN?

egels / vogels

WAT ETEN ZE?

bladluizen / fruitvliegjes / muggen /
vliegen / rupsen / kleinere sprinkhanen /
allerlei andere geledpotigen

WIE EET HEN?

vogels / hagedissen / slangen /
kameleons / spitsmuizen / egels

EUROPESE BIDSPRINKHAAN

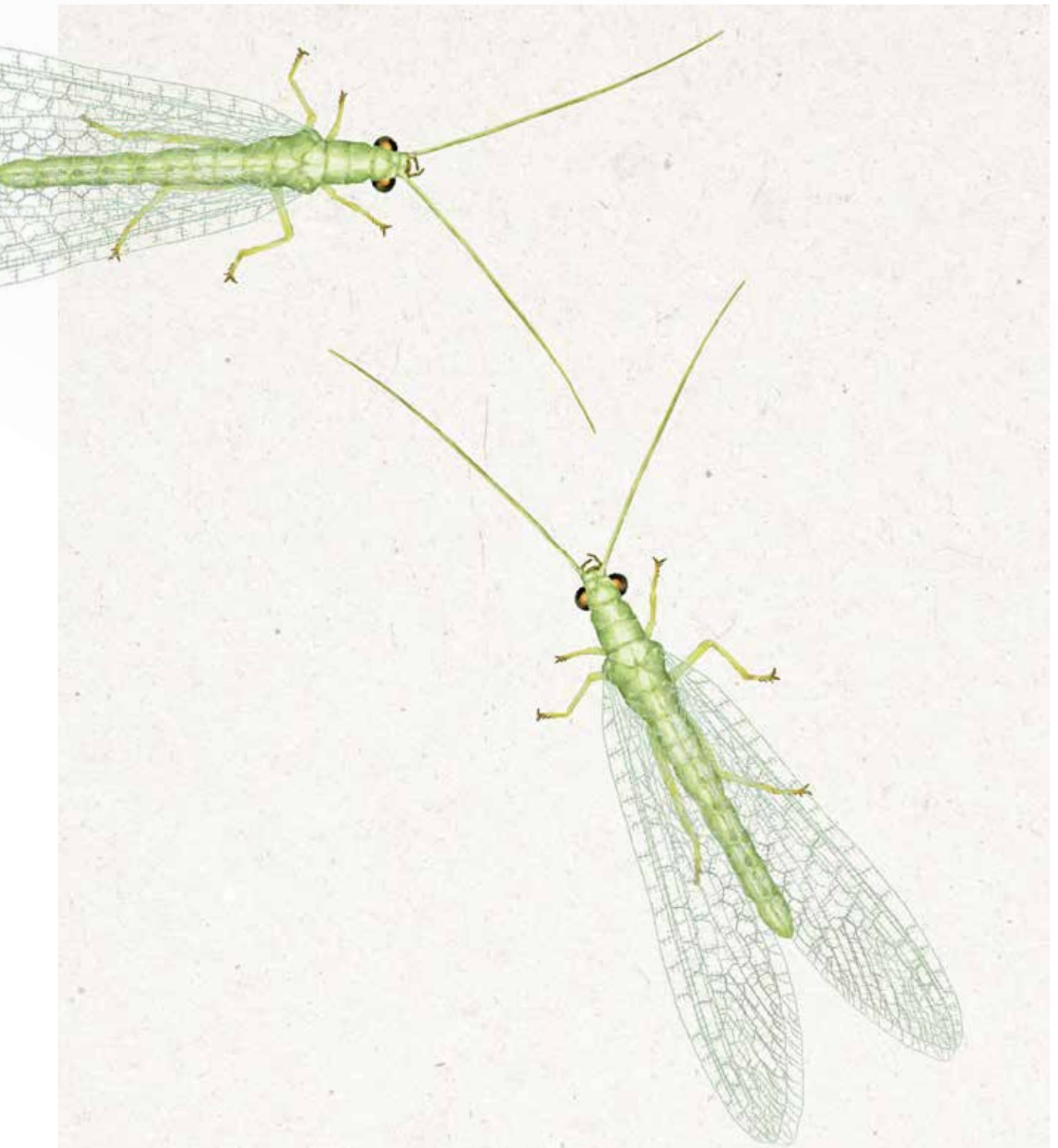
Mantis religiosa

De meeste mensen zijn verbaasd als ze deze enorme insecten tegenkomen. In Nederland en België worden ze zelden gesignaleerd; ze komen vooral voor in warme, zuidelijke landen. Formaat, vorm, kleur en driehoekige kop – alles aan deze insecten is indrukwekkend, zelfs voor de bewoners van die zuidelijke landen. In keurig onderhouden parken en tuinen in bewoond gebied zijn ze ook daar zeldzaam. Bidsprinkhanen hebben verwilderde velden en tuinen nodig om zich goed te kunnen verplaatsen en te spieden naar allerlei prooien. Of het nu een wants is die over de wilde planten klautert of een hoornaar die rond de bloemen zoemt, als een van hen binnen bereik van de behendige vangarmen is, zal hij bliksemsnel gegrepen worden. Aan diezelfde vangarmen zitten ook stekels, waardoor de prooi geen kant meer op kan.

Een bidsprinkhaan kan een andere bidsprinkhaan die in zijn territorium komt, aanvallen en opeten. Het komt ook voor dat het vrouwtje het mannetje tijdens de paring begint op te eten. Door dit hapje krijgt ze genoeg energie om haar tweehonderd eitjes te leggen in een 'oötheek', een soort eicocon: een pakketje waar bepaalde insecten hun eitjes in bewaren. Verscholen aan de voet van een toef gras of een wilde plant maakt het vrouwtje de eicocon van een soort schuim dat hard wordt en zo de eitjes perfect beschermt en isoleert tijdens winterse omstandigheden.

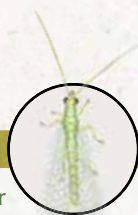
Voor tuiniers in zuidelijke landen die al langer een wat wildere tuin hebben met veel wilde planten, is de komst van de bidsprinkhaan synoniem met het openen van het 'jachtseizoen' op bepaalde ongewenste insecten.

Wie in een warmere regio woont en graag bidsprinkhanen wil verwelkomen in zijn eigen tuin, kan het best een strook wilde planten (onkruiden) met rust laten. Dat vinden veel andere insecten in dit boek overigens ook prettig. Voor tuiniers in zuidelijke landen die al langer een wat wildere tuin hebben met veel wilde planten, is de komst van de bidsprinkhaan synoniem met het openen van het 'jachtseizoen' op bepaalde ongewenste insecten. Helaas ontsnappen ook bijen en andere bestuivende insecten niet altijd aan deze jagers, maar al met al is de balans beslist positief.

WAT ETEN ZE?

bladluizen / mijtachtigen (Acarina) / nectar
en stuifmeel (in volwassen stadium) /
schildluizen / rupsen / schubvleugeligen
(vlinders)

WIE EET HEN?

vleermuizen / vogels /
zoogdieren / amfibieën

GEWONE GAASVLIEG

Chrysopa perla

Zijn larve wordt wel 'de bladluisleeuw' genoemd. En wij mensen hebben moeite met bladluizen, omdat ze het sap uit onze sierplanten en gewassen zuigen. Daarom wordt de aanwezigheid van gaasvliegen in de tuin over het algemeen gestimuleerd. Deze insecten doen een beetje denken aan eendagsvliegen, maar hebben heel andere larven dan die laatste: bruin, kruipend op planten en vrij plat. Van dichtbij kun je hun grote, puntige kaken goed zien, die zich om de prooien sluiten. Bladluizen worden ermee doorboord en uitgezogen, evenals schildluizen, rupsen en zelfs rode spintmijten.

De larven zijn dus echte rovers; de volwassenen verzamelen daarentegen vooral nectar en stuifmeel van bloemen. Honing wordt ook gewaardeerd. Van sommige soorten eten de volwassen exemplaren ook luizen. Gaasvliegen leggen eitjes die aan een soort ministeeltjes zitten waardoor ze loshangen in de ruimte, buiten het bereik van vijanden. Deze eitjes kun je vanaf de lente in de buurt van een kolonie bladluizen vinden.

Van dichtbij kun je hun grote, puntige kaken goed zien, die zich om de prooien sluiten. Bladluizen worden ermee doorboord en uitgezogen.

De larven zijn onopvallend, maar de volwassen gaasvliegen springen wel in het oog met hun felgroene kleur, grote vliesachtige vleugels – als een dakje over hun lijf geplaatst – en goudkleurige ogen (de soort wordt ook wel 'goudoogje' genoemd), goed zichtbaar van nabij.

In de herfst kun je deze gaasvliegen in huis tegenkomen. De laatste generaties van het jaar brengen de winter door op een schuilplek, in hun volwassen vorm. Ze zoeken naar groeven, spleten of andere kleine holttes in onze gebouwen. Alleen kunnen ze niet in diapauze (zie blz. 21) gaan als het binnen te warm is. Zet ze daarom weer buiten, bijvoorbeeld in een kunstmatige schuilplek zoals een insectenhotel, het liefst al voor het echt winter wordt.

Merk op: de wintergeneraties zijn niet groen maar meestal bruin. Zo zijn ze in de herfst en in de winter beter gecamoufleerd tegen vijanden.

VUURWANTS

Pyrrhocoris apterus

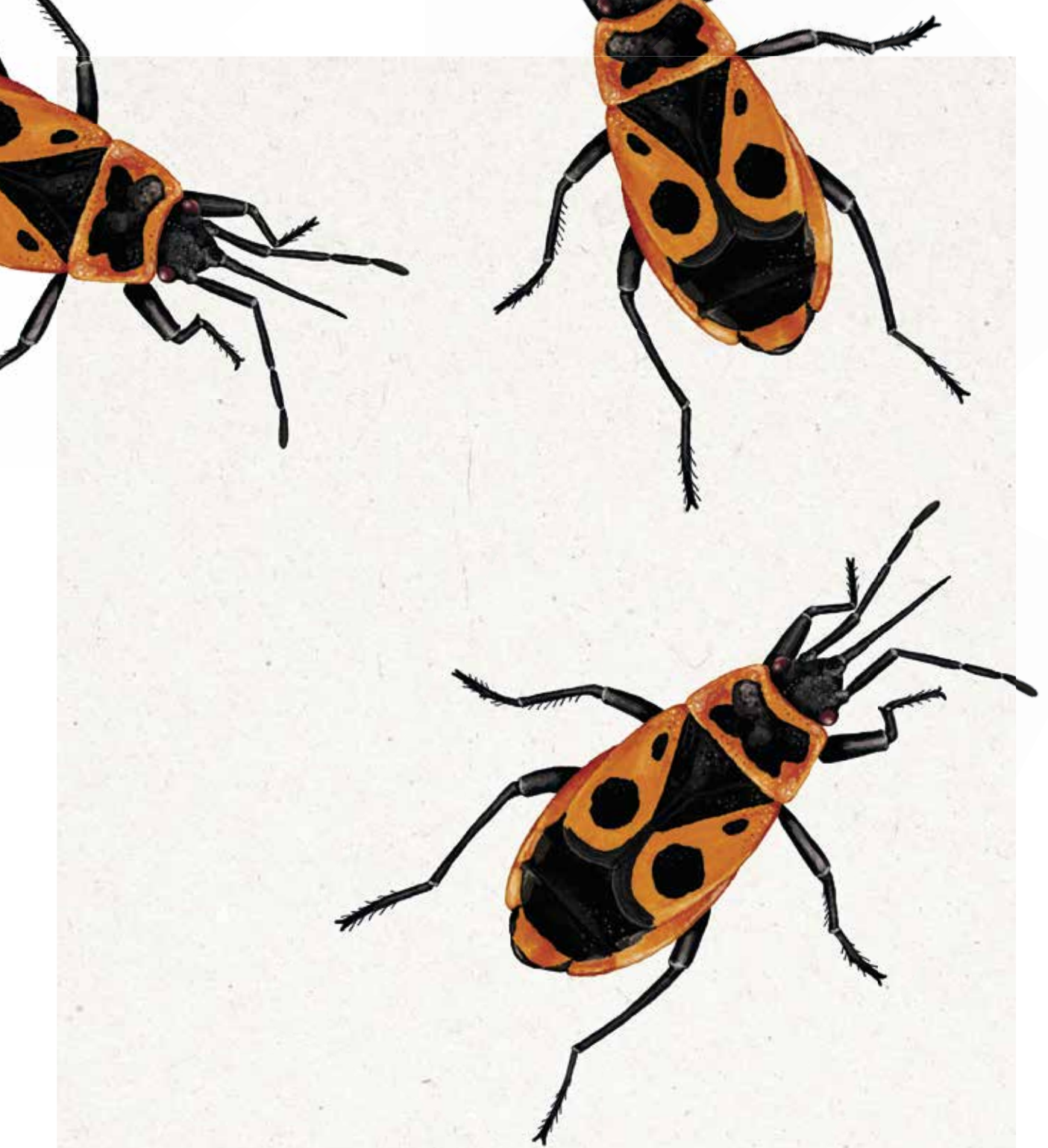

Deze insecten zijn bijzonder bont gekleurd. Hun opvallende rood-zwarte tekening valt niet te missen in de tuin, vooral niet als het zonnig is. Met zijn allen in de zon zitten is overigens hun favoriete tijdverdrijf. En hoewel je verrast kunt zijn door hun grote aantallen in de lente en winter, hoeft je je niet te verdiepen in de bestrijding ervan, want deze insecten zijn onze bondgenoten en behoren tot de opruimers van onze tuin. Ze zijn omnivoor, maar hebben geen interesse in het sap van fruitbomen (wel in dat van linden); ook kunnen ze het pantser van kleine insecten, zoals bladluizen, doorboren met hun spitse zuigsnuit (rostrum).

Vuurwantsen lijken op kevers maar worden gerangschikt onder de wantsen, herkenbaar aan die typische zuig- of steeksnuit en hun verharde voorvleugels. Hun vleugels zijn te kort om mee te kunnen vliegen. Als gevolg van natuurlijke selectie kunnen veruit de meeste vuurwantsen niet vliegen (vandaar de soort aanduiding *apterus*, 'geen vleugels'); ze zijn aangepast aan een leven op de grond, of klimmend op muren en bomen.

Ze zijn omnivoor, maar hebben geen interesse in het sap van fruitbomen (wel in dat van linden); ook kunnen ze het pantser van kleine insecten, zoals bladluizen, doorboren met hun spitse zuigsnuit.

Als je de zwarte vlekken op hun dekschild bekijkt, kun je daar makkelijk een menselijk masker in zien. Kijk je nog wat beter, dan zul je zien dat geen enkel masker helemaal hetzelfde is. Een mooie gelegenheid om te constateren dat ook insecten individuen zijn, allemaal uniek, net als wij en alle andere dieren.

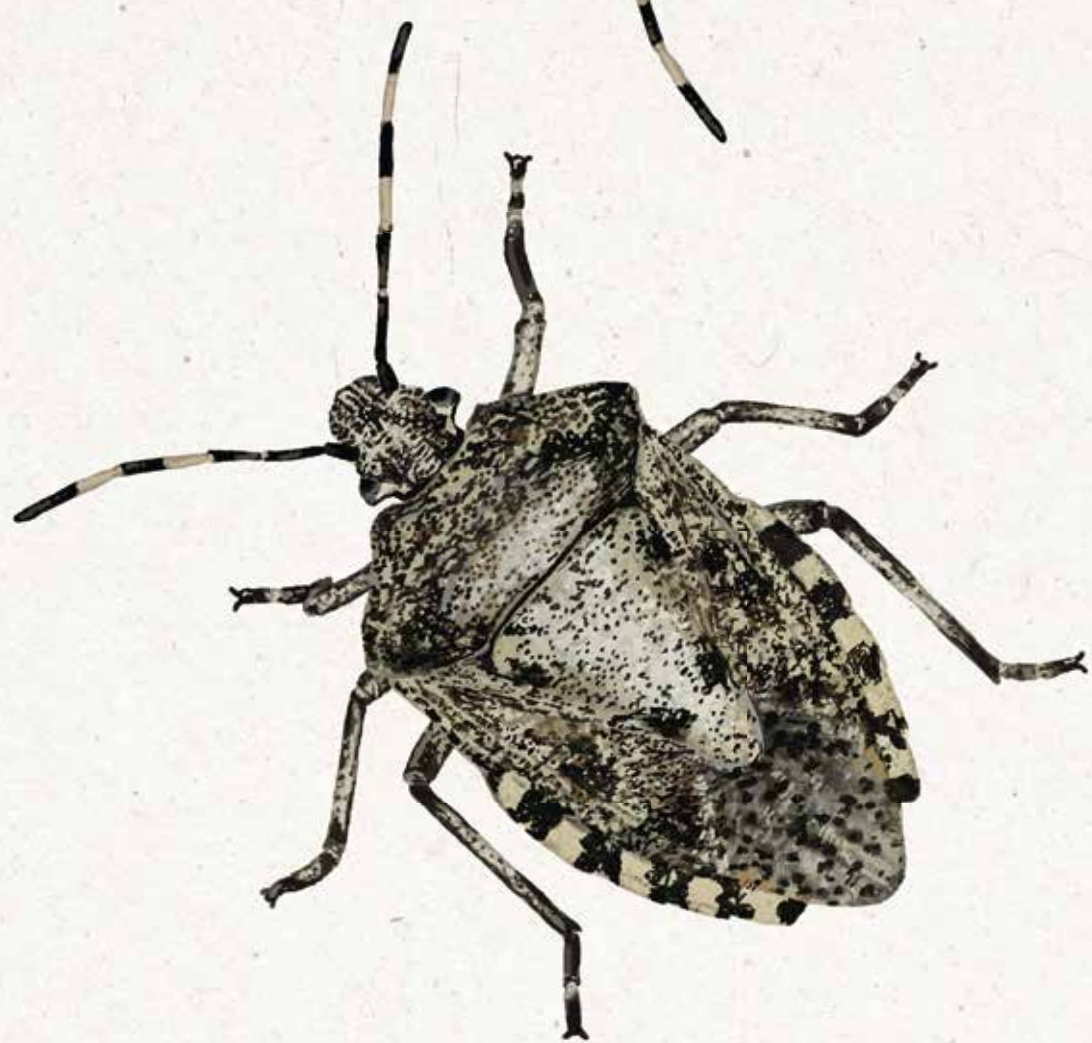
WAT ETEN ZE?

plantensappen (vooral van lindes) /
dode insecten (soms levende)

WIE EET HEN?

spitsmuizen / vogels

WAT ETEN ZE?

sap van bladverliezende bomen /
dode insecten

WIE EET HEN?

wespen / spinnen / padden / vogels

GRAUWE SCHILDWANTS

Rhaphigaster nebulosa

In de herfst begeven deze wantsen zich onder de mensen als ze een schuilplek zoeken in onze huizen en andere gebouwen. Ze zoeken dus onderdak voor de winter, maar dan wel graag onverwarmd. Met hun neven, de bruin-gemarmerde stinkwantsen, waar ze veel op lijken, brengen deze wantsen de winter door in volwassen vorm (als 'imago'). Andere insecten doen dat soms in de vorm van eitjes, larven, nimfen* of poppen, verstopt onder schors, op de grond of elders. Eenmaal in deze schuilplekjes zal hun stofwisseling vrijwel tot stilstand komen. Dit verschijnsel heet 'diapauze' en doet denken aan de winterslaap. Dankzij deze diapauze kunnen ze zes maanden doorbrengen zonder energie. In het voorjaar gaan ze weer naar buiten en eindigen ze hun korte volwassen leven met het leggen van eitjes voor nageslacht. Het is dus slim om ze weer buiten te zetten als ze zichzelf binnen hebben uitgenodigd, want de warmte van onze huizen verstoort het proces van de diapauze, waardoor ze dood kunnen gaan.

Het zijn geen grote rovers, maar ze dragen wel hun steentje bij aan het opruimen van 'minder gewenste' beestjes in de tuin.

Zoals alle grotendeels herbivore wantsen kunnen ze met hun lange, puntige snuit plantensappen opzuigen. Maar hun steeksnuit (rostrum) kunnen ze ook het schild van dode (of levende, weinig beweeglijke) insecten doorboren. Het zijn geen grote rovers, maar ze dragen wel hun steentje bij aan het opruimen van de 'minder gewenste' beestjes in de tuin.

Zoals bij alle wantsen van hun grote familie, de Pentatomidae (schildwantsen), bestaan hun antennes uit vijf ('penta-') met het blote oog zichtbare delen. Je kunt de beestjes beter met rust laten, want ze scheiden een sterke geur af als je ze verstoort. Door dit chemische wapen laten ook vijanden zich afschrikken!

*Nimf: onvolwassen insect na het eistadium, dat al heel erg op zijn ouders lijkt en door een aantal vervellingen zijn volwassen vorm krijgt (het ondergaat niet, zoals bij vlinders in het popstadium, een *volledige* gedaanteverwisseling, maar een *onvolledige*).

GROENE SCHILDWANTS

Palomena prasina

W

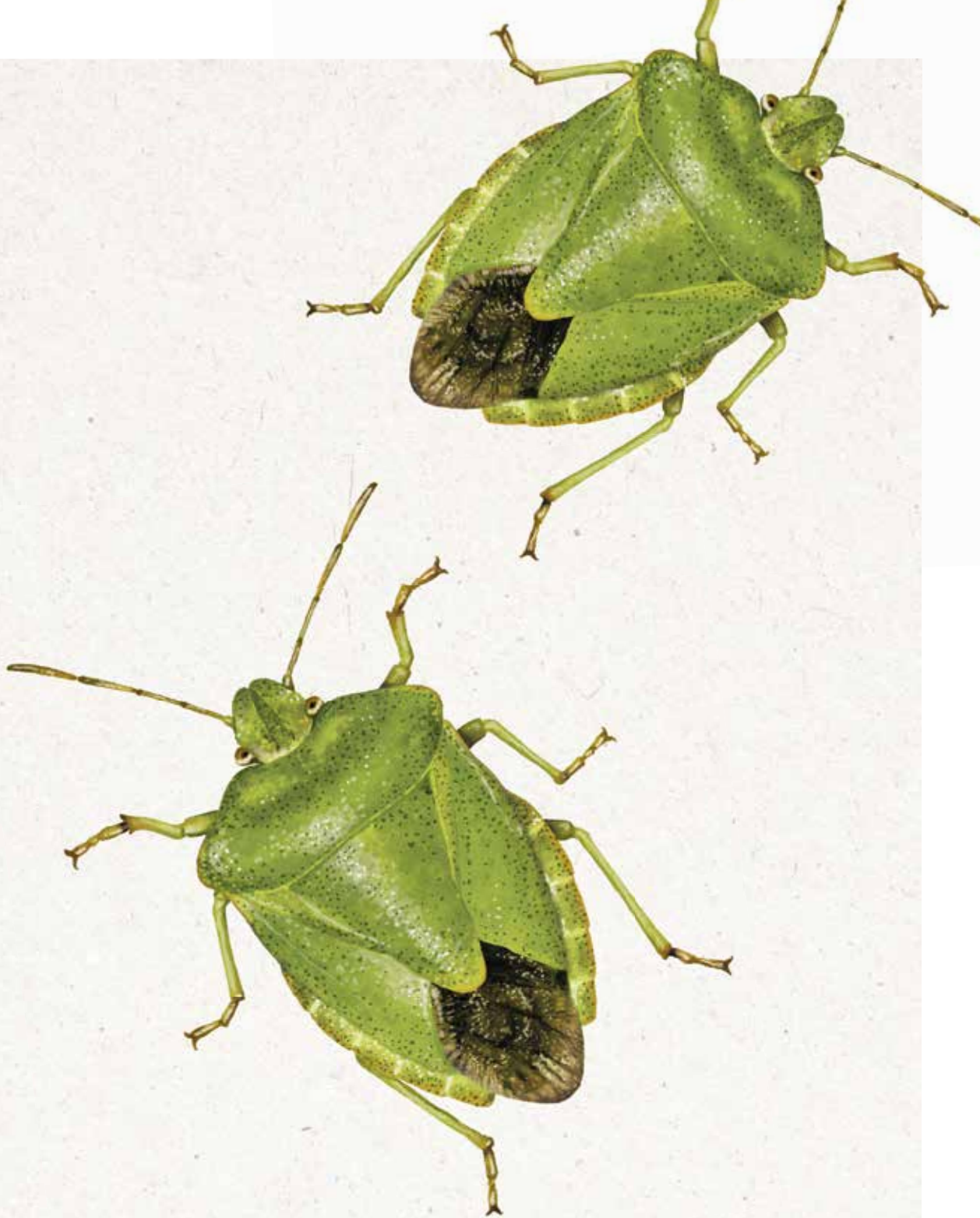
Wantsen hebben verschillende vormen, maar we merken vaak alleen de grote soorten van de familie Pentatomidae (schildwantsen) op, zoals deze met hun typische vorm en opvallende felgroene kleur. Schildwantsen worden ook wel 'stinkwantsen' genoemd, en dat is niet voor niks: hun vermogen om een vieze geur te verspreiden is sinds lange tijd bekend onder mensen. Dit is vooral bedoeld voor hun vijanden. Aanvallen van hun vijanden ontlokken deze stinkende reactie. In de loop van de zomer en in de herfst worden de meeste groene wantsen donkerder en steeds bruiner. Deze verkleuring stelt ze in staat onopvallender de winter door te brengen, soms in onze huizen, zonder zich te bewegen, in afwachting van de lente.

Hun aanwezigheid wordt niet op prijs gesteld in de fruitteelt, omdat sommige exemplaren veelvuldig hun steeksnuif in bomen (hazelaars) of vruchten (zoals appels en bramen) steken. Ze zijn onschadelijk in niet-commerciële tuinen.

De aanwezigheid van schildwantsen wordt niet op prijs gesteld in de fruitteelt, omdat sommige soorten veelvuldig hun steeksnuif in bomen (hazelaars) of vruchten (zoals appels en peren, maar ook bramen) steken. De groene schildwants is echter onschadelijk in niet-commerciële tuinen, kleurt mooi bij de meeste planten en zorgt voor een levendige sfeer.

Hun nimfen hebben geen vleugels en gaan beetje bij beetje steeds verder van de plek waar ze uit hun ei gekropen zijn, vaak onder een blad. Je kunt soms ook een groter legsel van deze of andere wantsen tegenkomen, als een massa kleine, aan elkaar geplakte balletjes.

Je ziet hier goed dat de vleugels van volwassen wantsen voor de helft taai en hard, en voor de andere helft vliesachtig en dun aan de uiteinden zijn. Wat hun uiterlijke kenmerken verder ook zijn, alle wantsen die je tegenkomt in de tuin hebben deze eigenschap.

WAT ETEN ZE?

doorboren: appels / peren / kruidachtigen;
zuigen: bloemknoppen van aubergines /
paprika's / tomaten / plantensap

WIE EET HEN?

wespen / spinnen / padden / vogels

ZURINGRANDWANTS

Coreus marginatus

Het gebeurt weleens dat iemand een framboos plukt en in zijn mond stopt met de smaak van een... wants! En wantsen, vooral deze zuringrandwantsen, zijn de schuldigen: zij laten deze typische geur achter. Ze scheiden een vloeistof af als ze verstoord worden door een rover of door onze handen die naar de frambozen reiken zonder dat we ons bewust zijn van hun onbeweeglijke aanwezigheid. Met hun lange steeksnuit doorboren de wantsen de vruchtjes en zuigen het sap eruit, met net zoveel smaak als wij, zo te zien. Ze kunnen ook sapzuigen bij andere besvruchten of van de stengels, maar het allerliefst zitten ze op zuring (*Rumex*). Dat laatste verklaart ook hun Nederlandse naam. Deze planten worden vaak gezien als onkruid, wat jammer is, want ze zijn eetbaar voor ons en ontvangen talrijke insecten die onze vruchten, door de aanwezigheid van deze zuringplanten, dan met rust zullen laten.

Hun alarmerende stank is al lange tijd bekend. Deze wordt afgescheiden door speciale klieren waardoor vijanden op de vlucht slaan, geen trek meer in ze hebben of vergiftigd worden.

Als ze jong zijn lijken deze wantsen – net als andere wantsen – al een beetje op de volwassenen, alleen is hun rug zichtbaar, want die is nog niet bedekt door vleugels. De vleugels zijn voorbehouden aan de volwassenen, de imago's. In het begin van hun leven kunnen deze nimfen alleen lopen, maar later kunnen ze zich ook vliegend verplaatsen, bijvoorbeeld om te vluchten, al blijft hun eerste verdedigingstechniek er vooral eentje van camouflage, onbeweeglijkheid en stank. Hun alarmerende stank is al lange tijd bekend. Deze wordt afgescheiden door speciale klieren waardoor vijanden op de vlucht slaan, geen trek meer in ze hebben of vergiftigd worden (vogels, hagedissen). Andere geurmoleculen dienen voor de communicatie, zoals voor het bijeenbrengen van de jongen of voor het paringsritueel. Deze moleculen stellen hen ook in staat om zich te beschermen tegen bepaalde microbiële of schimmelziekten. Ook veel andere insecten gebruiken feromonen (geuren) voor hun communicatie, maar de alarmstank van wantsen is vrij uniek en karakteristiek!

WAT ETEN ZE?

besvruchten (bramen, frambozen, bessen) /
zaden (zuring) / gewassen / plantensap (zuring,
wilgenroosje, kruiskruid, rabarber)

WIE EET HEN?

egels / vogels / wespen / spinnen